

YAŞIYOR MUSUN?

İnsani Donanım ve Yaşantı

Wihet
Sulbi

Alâeddin Erdoğan

Alâeddin Erdoğan

YAŞIYOR MUSUN? İnsani Donanım ve Yaşantı

ISBN 978-605-364-447-7

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2013, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Ocak 2013

Dizgi-Grafik Tasarım: Didem Kestek

Kapak Tasarımı: Didem Kestek

Baskı: Ayrıntı Matbaası

(Ankara-0312-394 55 90)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 13987

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

E-ileti: pegem@pegem.net

TOPRAK VE GÜL

Yağmur toprakla gül bahçivanla buluşunca

Bahar gelir bayram gelir her yere

Yağmur yağdırmak da zor gül yetiştirmek de

Emek ister zaman ister sabır ister

Yağmurlar yağar güller yetişir de

Gül bahçe olunca her yer

Toprak kokar gül kokar gönüller

Serdar *Bilgi*

Hayat dinamiktir hareketi gerektirir. Hayatın dinamizmine ayak uyduranlar başarılı, mesut ve bahtiyar olur. Hayatın olduğu yerde etkileşim vardır. Etkileşim var oldukça etkileme ve etkilenme kaçınılmazdır. Etkileşim sonucu öğretme ve öğrenme hayat boyunca devam eder. Başarı ve barışın sağlanması etkileşimin sağlıklı, anlamlı ve duyarlı biçimde devam ettirilmesi ile mümkündür. Bir bakıma farkındalıklı bir hayat için gerekli bilgi, tutum ve davranış kazanılması büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmayı; gördüğünü tanıyan, duyduğunu doğru anlayan, düşünerek söyleyen, bilgisini kullanan ve kendisini tanımaya ve geliştirmeye çalışanlara ithaf ediyorum.

Bilgin

Gerçek ömrünü yaşadığın an bil,
Başarı çok istekli çalışmanla kabil.
Yaşadığın anı büyük fırsat bil,
Zannetme zamanı, tükenmez sebil.

Alâeddin ERDOĞAN

1955 Artvin ili Şavşat ilçesi Balıklı köyünde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı.

Kırşehir Eğitim Enstitüsünü bitirip öğretmen oldu. Öğretmenlik görevini yürütürken bir süre Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Programını geliştirme bölümüne devam etti.

Öğrenimine ve öğretmenliğe ara vererek Yedek subay Piyade Teğmen olarak askerlik görevini tamamladı.

Askerlik sonrası öğretmenlik görevine döndü. Seçme sınavlarına girerek Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlama ve Ekonomisi Bölümünü okudu. Okul bitiminde Millî Eğitim Bakanlığı Kitap yazma komisyonunda çalıştı. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Daire Başkanlığına Eğitim uzmanı olarak atandı. Bir yıl sonra İlköğretim Müfettişliğine geçti. 7 yıl müfettişliğin çeşitli kademelerinde (müfettişlik, Grup Başkanlığı ve İlköğretim Müfettişler Kurulu Başkanlığı gibi) görev yaptı. 1991 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi bölümünü Disiplinin Yönetimdeki Fonksiyonu konusundaki yüksek lisans tez çalışmasını tamamlayarak Eğitim Bilim Uzmanı unvanını aldı.

1993 yılında Celâl Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Görevliliğine geçti. Yüksek okul kurucu müdürlüğü yaptı. Fakültesinde Sınıf Öğretmenliği Bölümü Başkanlığı ile birlikte; mesleki dersleri okutma yanı sıra hafta sonları Fen Edebiyat Fakültesinde formasyon (öğretmenlik bilgisi ve becerisi kazandırma) dersleri verdi. Bunlarla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı teşkilatı ve Üniversitelerde eğitimle ilgili çeşitli konularda panel, konferans, sempozyum ve hizmet içi kurslarında ders verdi. Öğretim üyesi Şeref Tan'la "Öğretimi Planlama ve Değerlendirme" ders kitabını, "Başarılı Olmada Farkındalık ve Kendini Gerçekleştirmede Farkındalık" adlı kitaplar yazdı. Çalışma hayatında kazandığı belgelerle başarılı sayıldı. 2003 yılında emekliye ayrılan yazar, gönüllü hizmet kuruluşlarındaki çalışmalarına aktif olarak devam etmektedir.

Yazar, evli ve iki çocuk babasıdır.

ÖN SÖZ

Büyük bir mutefekkir; “ey kendini insan bilen insan kendini oku yoksa cansız ve hayvan hükmünde insan olma ihtimalı var.” derken, insanın kendini tanımasının ve çağın gerektirdiği bilgi, tutum ve davranışlarıyla donatmasının ne kadar mühim ve zorunlu olduğunu ifade eder.

Günümüzde anlaşmazlıkların birçoğu kendini yeteri kadar tanımamaktan ve meramını doğru ifade edememekten doğmaktadır. Kendini tanıyan insan, kendisi kadar karşısındaki kişinin de saygı değer olduğunu ve yaşama hakkı bulunduğunu bilir, empati yaparak hayatını başkalarını da dikkate alarak düzenler, bencillikten kurtulur. Anlaşmazlıklar karşısında çatışma ve çekilme yerine uzlaşma yoluna giderek her iki tarafın kazancını dikkate alan çözüm yolunu tercih eder.

Her an çeşitli eylemlerde bulunur, sayısız olay ve olgulara şahit oluruz. Bu olayları doğru veya yanlış okuma durumuna göre mutlu veya mutsuz oluruz. Olayın doğru algılanıp uygun tepki gösterilmesi bizi güzel neticelere taşır. Aksi durumda yanlış ve pişmanlıklara taşınması kaçınılmaz olur. Hayatta “keşke yapsaydım” yerine, “iyi ki yapmışım veya iyi ki yapmamışım” diyebilmek; isabetli ve başarılı olmanın göstergesidir.

Her anın bir kez yaşandığı ve her olayın bir kez tanık olunduğu gerçeğinden hareketle değerlendirilmesi ve hatanın en aza indirgenmesi durumunun başarıyı ve mutluluğu beraberinde getirdiği unutulmamalıdır.

Bu çalışma barış ve huzur toplumu oluşturmada gerekli temel bilgi, tutum ve davranışların kazandırılmasında katkı sağlamayı amaçlamaktadır. İnsanın eğitimi ve ona davranış kazandırma bir bakıma davranış mühendisliğidir. Bu çalışma Evrende temel özne ve aynı zamanda nesne olan insana temel bilgi, tutum ve davranışların kazandırılmasında “olmazsa olmaz” niteliğinde önem taşıyan ve işin alfabesini teşkil eden konu ve kazanımları sağlamayı hedef seçmiştir.

Çağdaş ve uygar insanların bu temel nitelikleri kazanma ve kazandırmada rol almaları insan olmalarının getirdiği bir ödev ve sorumluluktur. Karanlıklardan şikayet etme yerine en az bir mum yakma çabasına girmesidir. Aydınlık yarınlara ulaşmanın yolu bu çaba içerisinde bulunan bireylerin nicelik ve niteliklerinden geçmektedir.

O halde her birey öncelikle kendini tanımalı, insan olmanın onur ve mutluluğunu yaşatacak hedefler üzerinde hayatını devam ettirmelidir. Her can bir cihandır. Candan canlara cihan dolusu selam olsun.

13.02.2013

TEŞEKKÜR

Muhterem bir seyyah, muhteşem bir dünya istasyonuna uğramış ve bir süre misafir kalmış, garip bir yolcu olarak sayısız güzelliklere tanık oldum. Herşeyin ya doğrudan ya da sonuçları itibarı ile güzel olduğunu, farkındalıklı bir bakışla bunun herkes için böyle olduğunu gördüm. Hayatı ne kadar başarılı yönettiğimin az çok farkına vardım. Ancak bunca tecrubeden sonra yeniden başlasam, hayatı daha kaliteli yaşayabilme donanımına sahip olmak için daha çok çaba içerisinde olacağımı söyleyebilirim. Bunca deneyimlerimin okurlar için faydalı olacağına inanıyorum.

Hayatın iyi yaşanabilmesi için iyi bir hayat yönetimine ihtiyaç vardır. İyi bir hayat yönetimi için de yeterli bilgi donanımı ve duygu denetimi gerekmektedir.

Hayat, ekonomik yaşanması gereken değer olmakla birlikte, her rolün bir kez oynanma şansı bulunmaktadır. Böylesine tekrarı olmayan hayatın ekonomik ve doğru yaşanması için başkalarınca yaşanan tecrübelerden yararlanıp yanlış tutum ve davranışlardan uzaklaşılması ve doğru yaşanması önem taşımaktadır. Bu çalışma bir nebze olumlu tutum ve davranışları kazandırmada katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Her yaşanan hayatın gerçek bir film olması kadar benim yaşamış olduğum hayat da gerçek bir filmidir. Bu filmi bazen kendimle, bazen başkaları ile oynadım. Bir film eleştirmeni olmamakla birlikte, beğendiğim ve beğenmediğim sahnelerim oldu. İyi rollerin oynanmasında teknik yetersizliklerin rolü olabileceği gibi; bilgi donanım yetersizliğimin, ihmallerimin, sorumsuz tutum ve davranışlarımın da etkisi olmuştur. Aynı film karesinde oynayıp, üzümüş olabileceğim herkesten özür dilerim.

Başta senariste ve yönetmene teşekkür ederim. Liyakat gösterememekle birlikte engin hoşgörüsüyle birçok isteklerimi kabul edip çeşitli rolleri oynamamı sağladı. Aynı film karesinde yer alıp bilgi ve duygularımın eğitiminde katkı sağlayan herkese teşekkür ederim.

Birçok insandan yararlandım, birçok kitaptan faydalandım, birçok nimetten beslendim hepsine müteşekkirim.

Ayrıca bu kitabın hazırlanmasına katkı sağlayan Pegem Akademi Yayıncılık şirket müdürü *Servet Sarıkaya*'ya ve kitabın dizgisini gerçekleştiren *Didem Kestek*'e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZGEÇMİŞ.....	v
ÖN SÖZ.....	vii
TEŞEKKÜR.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	xi
GİRİŞ.....	1
KENDİNİ TANIMA VE GELİŞTİRME.....	3
HEDEFLEMENİN BAŞARININ İLK ADIMI.....	8
NEYİ, NEDEN OKUMALI?.....	11
NEYİ, NEDEN YAZMALI?.....	14
NEYİ, NASIL DÜŞÜNMEYİ?.....	16
NEDEN ÖĞRENMEYİ, NASIL ÖĞRENMEYİ?.....	21
NEYİ, NASIL DİNLEMELİ?.....	56
NEYİ, NASIL KONUŞMALI?.....	59
İNSANİ İLİŞKİLERDE İLETİŞİM.....	62
SAHİP OLUNMASI GEREKEN DEĞERLER.....	79
PRANGALARI ÇÖZMEYİ.....	128
KARANLIKTA İŞİK ESARETTE ÜMİT OLMAK.....	130
İÇ DİNAMİZME START.....	132
BAŞARI.....	134
ZAMANI DEĞERERLENDİRMEK.....	148
UZLAŞI.....	164
BİLİNMESİ GEREKEN KÖR NOKTALAR.....	178
SAHİP OLUNMASI GEREKEN KAVRAMSAL NİTELİKLER.....	193
İNSAN NİTELİĞİNİ DÜŞÜREN TUTUMLAR.....	215
İYİ İNSAN NİTELİKLERİ VE DEĞERLENDİRME.....	218
KAYNAKÇA.....	233
SON SÖZ.....	235

GİRİŞ

“İnsani donanım ve yaşantı” çalışmasında iki kritik temel kavramın çok iyi ve doğru anlaşılması gerekmektedir. Bu kavramlar gerektiği kadar doğru algılanmadan ve doğru anlam yüklenmeden çalışmanın önemini anlamak gerekli özen ve duyarlılığı göstermek mümkün değildir.

Bu kavramlardan birisi yaşantının temel unsuru olan “hayat”, birisi de hayatın temel öznesi ve nesnesi olan “insan”dır. Onun için insan Evren için bir şey kendisi için herşeydir. İnsan geleceğini kendi hayatı üzerinde inşa eder. Yaşadığımız evrende Hayat; canın zihni, hissi ve hareki fonksiyonlarından birini veya bir kaçını bir bedende icra etmesidir. Daha realist bakışla hayat ; şu kainatın en önemli gayesi..hem en parlak ışığı, hem en nazik mayası .. hem gayet süzölmüş sonucu.. hem en mükemmel meyvesi..hem en yüksek olgunluğu.. hem en güzel yüzü.. hem en güzel süsü.. hem birlik sırrı.. hem birlik bağı.. hem en harika bir yaratılış mu'cizesidir. İlahi bir sanattır. Hem hayat, bütün kainattan süzölmüş en safi özü olduğu gibi, kainattaki en mühim ilahi amacı, alemin yaratılışının en önemli sonucu olan teşekkür ve sevgiyi netice veren büyük bir sırdır.

Varlık aleminin temel öznesi insan; biyo-psiko-sosyal bir varlık olmakla birlikte Evren'de en başat olanı ve egemenedir. İnsan, şu kainat ağacının en son ve en sosyal meyvesi, kainat sarayının en muhterem saygın misafiri, diğer varlıklara etkisi ve tasarım ve donanımı ile egemen olan aktif memuru; ve kainat şehrinin zemin bahçesinde ve tarlasında gelir ve giderine, ekilmesine bakmakla sorumlu memuru ve yüzer fenler ve binler sanatlarla donatılmış en güröltülü ve sorumlu gözlemcisi; ve evren ülkesinin yer küresi memle-

ketinde bir denetçi, bir bakıma yerküresinin idarecisi, insan olma sorumluluğunu yüklenmiş, bir tarafta canlıların en bedbahtı ve diğerinde en bahtiyarı, mucidinin mükemmel eseri ve muhatabı, canlılar içinde en ihtiyaçlısı, sınırsız maksat ve arzuları bulunmakla birlikte nihayetsiz düşmanları bulunan canlısı; yetenekçe en zengini, hayatın lezzetini almada en derin düşüneni, zevkleri elemelerle karışık ve sonsuzluğa en çok aşık ve muhtaç ve en çok layık ve hak edeni; ve devamlılığı ve ebedi mutluluğu devamlı isteyen ve yalvaran ve bütün dünya lezzetleri verilse onun sonsuzluğa karşı olan arzusunu tatmin etmeyen; ve ona lutuflarda bulunan zatı ibadetle seven; ve sevdiren ve sevilen çok harika bir ilahi kudret mucizesi ve şaşılacak, hayrete düşülecek kadar garip bir yaratıktır.

Yaşamak ise; gelişerek değişime paralel iyi insan olmada gerekli nitelikli donanıma sahip olmada gösterilecek çaba ve performanstır. Bu niteliklerin hayatta farkındalıklı olarak davranışları ile yansımasıdır. Yaşamak ruhun can kafesi olan bedeni doldurması, insani değerlerin farkındalığında özen ve coşkuyla koşuşturmasıdır.

Yaşamak; kendini tanımak ve geliştirmek, okumak, yazmak, düşünmek, öğrenmek, dinlemek, konuşmak, çevreyle sağlıklı ilişkiler kurmak, insani değerlere sahip olmak, zamanı ciğerlerine kadar soluyarak hissetmek, esaret zincirlerinden azat olmak, hedeflere yönelik çabaya sahip olmak, uzlaşma becerisine sahip olmak, hatalarından dönme erdemliliğini göstermek eksiklerini tamamlamak, niteliğini düşüren tutum ve davranışlardan arınmak ve sağlıklı sistem devamlılığı için değerlendirme yapmaktır.

Bu nitelikte bir tasarım ve donanıma sahip olan insanın elbette bilinçli ve sorumlu tutum takınması, çevresine olumlu katkılarıyla pozitif bir hayat enerjisi yayması yaşanılır bir dünya için büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada insanın bu temel değerlerin kazanılmasında gerekli olan çalışmaların önemli bir kısmına yer verilmiştir.

KENDİNİ TANIMA VE GELİŞTİRME

*“İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir,
Sen kendini bilmezsen ya nice okumaktır.” Y.E*

Her insan sayılamayacak kadar çok sayıdaki özellikleri bakımından birbirinden farklıdır. Her insan kendine has, biricik, eşi bulunmayan değerli bir varlıktır. İlk insandan günümüze kadar yaşamış her insan birbirinden farklıdır. Bir bakıma insan sayısınca farklı kişilik vardır. Diğer yandan her insanın sahip olduğu nitelikler birbirinden farklıdır. Bütün bu farklılıklar şu soruların sorulmasını ve uygun cevaplar bulunmasını zorunlu kılmaktadır.

Bende hangi nitelikler ne kadar bulunmaktadır?

Başkalarından hangi yönlerden ne kadar farklıyım?

Sahip olduğum niteliklerin en üst düzeyde geliştirilmesine nasıl katkıda bulunabilirim?

Neciyim?

Nereden geliyorum?

Nereye gidiyorum?

Hayatta misyonum ve vizyonum nedir?

Bu soruların cevaplanmasında bireyin kendini tanıması ve gizilgüçlerini, ilgi, yeteneklerini; her şeyden önce kendi sınırlı ve güçlü yanlarının, sosyal destek sistemini bilmesine ihtiyaç vardır. İnsanlar görünüş itibarıyla birbirlerine benzeseler de hiçbiri bir diğerine benzemez. İnsanlar fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik bakımdan farklı özellikler taşır.

Bu farklılıklar farklı kişilik yapılarını ortaya koyar ve onları daha özel hale getirir. Özel kişilik yapılarının oluşu, eğitimde de özel öğrenme ve öğretme yaklaşımını gerektirir.

Bireylerin sahip oldukları nitelikleri olan duyguları, algıları, genel ve özel yetenekleri, bilgi ve becerileri, ilgi, tutum, değer, inanç ve fikirleri, kişilik gibi özellikleri ölçülebilmekte ve kişiler tanınabilmektedir.

Kendini ve başkalarını tanımanın asıl amacı; üstün ve eksik yönlerini görmesini sağlamak, eksik yönlerini tamamlaması ve geliştirmesi, üstün yönlerini kullanmasıdır. Böylece çağdaş dünyanın zorlanmalı hayat şartlarıyla başa çıkabilir ve çevreye etkili biçimde uyum sağlayabilir.

Bireyin tanınması gereken yönleri;

Sağlık; bireyin beden sağlığını kişilik gelişimini olduğu kadar hayat başarısını da etkilemektedir. Bu durum belli aralıklarla sağlık testinden geçmeyi gerektirmektedir.

Yetenekler; yetenek bireyin öğrenebilme gücüdür. Bu gücün bilinmesi ve yerinde kullanılması, başarı ve mutluluğu beraberinde getirmektedir.

İlgiler; ilgi bireyin bir şeyi merak etmesi, birşeyden hoşlanıp hoşlanmama sidir. İlgi ile öğrenme ve başarı arasında manidar bir ilişki vardır. Bir konuda başarı isteniyorsa ilgi uyandırmak ilk adım olmalıdır.

Başarı; hayatı anlamlandırmak ve doğru istikamette devam ettirmek, katma değer ortaya koymaktır. Bireyin başarı durumunun , üstün ve zayıf oldukları alanların bilinmesi başarısızlık nedenlerinin bulunup ortadan kaldırılmasına yardım edebilir. Unutulmamalıdır ki, yetenekleri oranında başarılı olamayan, başarısızlık duygusu yaşayan bireylerin ruh sağlığını koruyabilmek güçtür.

Kişilik, bireyin yetenekleri, ilgileri, mizacı, duygusal hayatı, alışkanlıkları, tavır ve değerleri, liderlik özelliği, bağımsız davranabilme, duygusal kararlılık, başkalarıyla işbirliği yapabilme gibi çok sayıda özelliğin dinamik bir örüntüsüdür. Bir insanın duygu, düşünce, yetenek, ilgi, tutum, davranış ve eylemleri, kişiliğini oluşturan başlıca öğeler arasındadır. Bu öğeler insanın görünüşü, hareketleri, mimikleri, jestleriyle ve çevreye uyumuyla dışarı yansır. Sabahattin Kudret Aksal “Değişmez Biçimi” adlı şiirinde kişiliği, şiir dizelerinde şöyle anlatmaktadır.

*Bin duruşu vardır insanın,
Gülüşü, oturuşu, kalkışı!..
Mevsimlerle artar ve eksilir
Aydınlığı bin kapıdan geçer,
Bakar bin pencereden sayısız
Göklere, bin gündüz ve bin gece!
Ne ki yaşam, öteye beriye
Savrulmuş ufak tefek resimler,
Bu kargaşada uçulur ne çok!
Bin kar, bin güneş, bin ses, bin sokak!
Ama deđişmez biçimi, tektir
Ölümün yatađına uzanmak!*

Benlik, bireyin kendini nasıl gördüğüdür. Birey kendini yüzlerce sıfatla değerlendirebilir. Kendine ilişkin değerlendirmelerin bir kısmı olumlu bir kısmı olumsuz olabilir. Mesela bir birey kendisini işlerinde başarılı, zeki biri olarak görürken; diğer yandan kendisini düzensiz veya insan ilişkilerinde başarısız görebilir. Burada beklenen , her bireyin kendisini çeşitli yönleriyle daha çok olumlu olarak algıla-

masıdır. Buna olumlu benlik algısı da denmektedir. Bireyin geliştirdiği benlik algısı ruh sağlığı, iş başarısı ile anlamlı olarak ilişkilidir.

Sosyal destek sistemi, bireyin bilinmesi gereken yönlerinden birisidir. Sosyal destek, bireyin çevresinden gördüğü dürüst ve empatik tepki, gördüğü ilgi, sevgi, güven, saygı, takdir edilme, bilgi edinme ve maddi yardım gibi kişisel, sosyal, psikolojik ve ekonomik nitelikli her türlü yardımdır. Yapılan araştırmalar sosyal destek sistemi içinde yer alanların başarı ve ruh sağlıklarının daha iyi olduğunu göstermektedir.

Kısaca, biyopsikososyal bir varlık olan bireyi ve aynı zamanda kendini, fizik-biyolojik, psikolojik, sosyo- kültürel yönden tanımak gerekmektedir.

Bireyi tanıma tekniklerinden standart testlerde;

Yetenek testleri, bireyin maksimum performansını ölçen testlerdir.

Bireyin akademik başarısı ile zeka düzeyi arasında pozitif yönde yüksek bir ilişki vardır.

Başarı testleri, bireyin herhangi bir alandaki başarı düzeyini ölçen testlerdir. Daha çok okul başarılarını belirlemede veya herhangi bir işe en başarılı kişiyi seçmede kullanılır.

İlgi envanterleri, bireyin birşeyden hoşlanıp hoşlanmama derecesini ifade eder. Birey şüphesiz ilgi duyduğu iş ve alanı sever, bu alanda daha başarılı olur. İş analizleri , her mesleğin belli düzeyde zeka, kişilik özelliği, farklı ilgi, yetenek, değer, beden özelliği ve eğitim gerektirdiğini göstermektedir.

Kişilik testleri, bireyin kişilik özellikleri hakkında bilgi toplayan testlerdir. Kişilik test ve envanterleri genellikle bireylerin kişilik özellikleri ve uyum düzeyleri hakkında bilgi

toplamak; bir sorunun çözümlü amacıyla başvuran kişiye doğru tanı koyabilmek; toplumdaki risk altında olan, ruh sağlığı sorunu bulunan veya psikolojik danışmaya ihtiyaç duyan bireyleri belirlemek veya çeşitli sektörlere uygun eleman seçmek için kullanılmaktadır.

Tutum testleri, bireyin bir şeye yönelik olan duygusal, düşünsel ve hareki eğilimini ölçen testlerdir.